

Učitelji so učili, a ne v prid tujcu

Slovenski učitelji so bili ena izmed narodnostno najbolj zavednih skupin prebivalstva, zato so bili kmalu po napadu Nemčije na Jugoslavijo in vzpostavitvi njihove uprave na Gorenjskem, Štajerskem in Mežiški dolini, izgnani med prvimi. Podobno se je zgodilo z duhovniki, sodniki, uradniki in drugimi, zakaj nemški ideologi so imeli inteligenco za temeljno oviro pri ponemčevanju slovenskega življa na zasedenih območjih.

Izgnance so odpeljali v Srbijo in veliko se jih je vrnilo še med vojno, vendar ne na domača ognjišča, pač pa v Ljubljano in na ozemlje, ki so ga imeli zasedenega Italijani. Ti so bili v začetku popustljivejši do svojih novih podložnikov. Pustili so učitelje v šolah in uradnike v uradih, za vse pa uvedli skrbno nadzorstvo, kar naj bi po njihovem mnenju omogočilo, skupaj z uvajanjem italijanščine in fašizma, počasno, vendar zanesljivo italijanizacijo Slovencev.

Izgnanci v večini primerov niso dobili službe v svojem poklicu in so se morali znajti kakor so vedeli po svoje. Zaposlovali so se pri gradbenih delih in na Mestni občini Ljubljanski, v njenem oddel-

ku za živilske nakaznice, na Kerkovem trgu, kjer so bili v večini od dvaindesetdesetih zaposlenih, prav tako tudi v mestni vrtnariji pod Rožnikom in v anagrafskem uradu v Trnovem, kjer so skrbeli za popis prebivalstva. Pri vseh teh delih je večina beguncev pomagala narodnoosvobodilnemu gibanju ali pa v njem aktivno sodelovala. Nekateri so postali »poklicni aktivisti OF«, organizatorji in vodje odpora v mestu, ki je postalo center protifašistične in protinacistične dejavnosti v Sloveniji. Delovanje je uspelo kljub temu, da jim je bila vedno za petami italijanska policija. Franc Kimovec, z ilegalnim imenom Žiga je pribežal v Ljubljano iz Trbovelj in je bil vključen v partijsko celico učiteljev, v kateri so bili še Vinko Modendorfer kot sekretar, Mancej Martin in Ivo Levstik. Žigova naloga je bila oskrbovanje celic in učiteljstva z tiskom OF in KPS. Julija 1941 se je zaposlil na anagrafskem uradu kot popisovalec in je bil v temakajšnjem OF odboru in v rajonskem odboru OF Trnovo kot sekretar. Januarja 1942 je prenehal z popisovanjem in je ostal na kmetiji nekje v Ljubljani, kjer je stanoval. Hkrati je opravljal posle sekretarja v rajonih Gradišče in Center, dokler ni v prelomu leta 1942 na 1943 postal okrožni partijski sekretar za Ljubljano v žici. Po kapitulaciji Italije je odšel v partizane.

Iz izgnanstva v Srbiji je 1941 prišla Lidija Šentjura. Najprej je delovala kot član pokrajinskega odbora SKOJ za Slovenijo in kot član vodstva mladinske OF, pozneje pa kot član in sekretar okrožnega komiteja KPS za Ljubljano.

Po odhodu vodstva narodnoosvobodilnega gibanja za Slovenijo iz Ljubljane na osvobodeno ozemlje spomladi 1942 je bilo za

Ljubljano ustanovljeno poverništvo centralnega komiteja KPS in izvršnega odbora OF, ki naj bi samostojno, v skladu z navodili vodstva vodilo boj v okupirani Ljubljani in okolici. Šentjura je bila dejavna v obeh, dokler ni odšla maja 1943 po navodilih centralnega komiteja KPS v partizane.

Učitelji so se tudi kot skupina pod vodstvom Vlada Majhna vključili v OF v začetnem obdobju in imeli, tako kot drugi predstavniki v najvišjem vodstvu, v vrhovnem plenumu OF.

Begunci, učitelji in profesorji so imeli svoj matični odbor OF, ki je sicer imel povezavo z sorodnim matičnim odborom tistih učiteljev in profesorjev, ki so bili zaposleni na ljubljanskih šolah.

Tega je pričela organizirati Mica Černigojeva. Njena naloga je bila, da poveže srednješolske učitelje, kajti Černigojevo so kot romanistko na prosvetnem oddelku visokega komisariata v Ljubljani določili, da bo vodila GILL, fašistično mladinsko organizacijo. Temu se je uprla in o tem pripovedovala Šentjura, ki ji je oktobra 1941 dala navodila za povezovanje stanovskih kolegov v OF. Z njimi je razpredla mrežo zaupnikov OF po vseh ljubljanskih gimnazijah, tehničnih in meščanskih šolah. Zaupniki pa so na njih ustanavljali odbore OF. Ko pa so dobili povezavo z osnovnošolskimi učitelji, ki so bili podobno organizirani, so ustanovili skupen matični odbor OF za profesorje in učitelje, kjer je bila Černigojeva sekretar, Ludvik Gabrovšek je odgovarjal za gimnazije, Menart za osnovne šole, Melhior Rismal pa za meščanske.

Naloge učiteljev in profesorjev, ki so bili vključeni v OF so bile poleg splošne frontovskih, od potrosnih akcij, propagande za OF in zbiranje materiala za partizane, še posebne, predvsem na šolskem področju, kjer so propagirali proti vključevanju mladine v GILL, zavzemanje za dijake, ki so jih italijanski in belogardistični učitelji in profesorji označevali za komuniste in ko so glasovali o raznih ukrepih na šolah, ki so ožili narodne pravice so glasovali proti.

Boris Fišer

Krajevna skupnost Stari Vodmat je izgubila svojega tajnika, Borisa Fišerja. Odšel je tako, kot je živel – tiho, skromno. Nikjer in nikoli se ni vsiljeval, celo preveč je bil

zaprt vase, v svoje delo, v številke, saj kot ekonomist ni mogel iz svoje kože. Bil je eden od tistih, ki nikoli ne presega samega sebe zaradi materialnih vprašanj. Ni bil sicer ustvarjalec, ki bi v lepih besedah oblikoval politiko in delo krajevne skupnosti, toda bil je zanesljiv in dober sodelavec.

Rodil se je na Silvestrov večer pred 60 leti v Savinjski dolini. S 15 leti se vključil v NOB (III. brigada II. divizije Knoj). Septembra 1944 je bil sprejet v Skoj, po osvoboditvi pa v ZK. Med šolanjem je bil aktiven mladinec, udeležil se je delovne akcije Samac-Sarajevo, Pesnica 46 in avtoceste Beograd-Zagreb 1978.

Končal je ekonomski tehnikum v Celju, opravil zaključni izpit s odličnim uspehom ter se po kratkati planski razdelitvi kadrov avgusta 1948 zaposlil v vojnem podjetju »Tito« v Vogošću, Sarajevo. Obšel je vse faze napredovanja dokler leta 1962 ni pristal na delovnem mestu načelnika finančnega knjigovodstva. Med tem časom je bil tudi izvoljen za predsednika LO občine Vogošća. Po izteku mandata se je vrnil v novo imenovano tovarno Pretis, kjer je do leta 1967 opravljal dolžnost direktorja finančnega sektorja. V Slovenijo se je vrnil 1. 6. 1967 in se zaposlil pri podjetju Volan v Ljubljani kot direktor finančnega sektorja. Za tajnika naše krajevne skupnosti je bil izvoljen avgusta 1980 in to nalogo je kljub zavrtni bolezni opravljal vse do svoje prerane smrti.

Za oris njegove človeške podobe je potrebno še dodati njegovo poštenost in borbo za novo socialistično državo. Pogrešali bomo našega Borisa, saj nam je polnih 8 let pomagal spreminjati in ustvarjati našo krajevno skupnost.

LOJZE CEPUŠ

Priznanja Osvobodilne fronte

Žirija za podeljevanje priznanj Osvobodilne fronte slovenskega naroda pri Mestni konferenci SZDL Ljubljana

RAZPISUJE ZA LETO 1989

10 srebrnih priznanj OF za območje mesta.

Srebrna priznanja se podeljujejo ob obletnici ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda posameznikom in organizacijam za dolgoletno prostovoljno družbenopolitično delo, za dosežke trajne vrednosti pri uresničevanju političnih nalog in ustavne vloge socialistične zveze, predvsem pa za razvijanje samoupravnih, medčloveških in delegatskih odnosov in uveljavljanja revolucionarnih tradicij, še posebej v mestu Ljubljana.

Predlagatelji so lahko družbenopolitične organizacije, organizacije združenega dela in krajevne skupnosti, družbenopolitične in samoupravne skupnosti, družbene organizacije in društva.

Predloge za Srebrna priznanja OF naj pošljejo predlagatelji Žiriji za podeljevanje priznanj Osvobodilne fronte slovenskega naroda pri Mestni konferenci SZDL Ljubljana, Komenskega 7, najkasneje do 31. januarja 1989. O predlogih odloča mestna konferenca SZDL oziroma predsedstvo na svoji seji.

Žirija za podeljevanje priznanj OF pri MK SZDL Ljubljana

***

V skladu z določili 5., 6. in 13. člena Pravilnika o podeljevanju priznanj OF slovenskega naroda razpisuje Žirija za priznanja OF pri OK SZDL Ljubljana Center podelitve srebrnih in bronastih priznanj za leto 1989.

Podeljenih bo največ

20 SREBRNIH PRIZNANJ OF ZA OBMOČJE OBČINE LJUBLJANA CENTER
80 BRONASTIH PRIZNANJ OF V DVANAJSTIH KRAJEVNIH SKUPNOSTIH V OBČINI LJUBLJANA CENTER

Priznanje OF slovenskega naroda je namenjeno tistim posameznikom in organizacijam, ki so s svojim družbenopolitičnim delom največ prispevali k izpolnjevanju nalog in uveljavljanju programa SZDL, negovanju revolucionarnih tradicij ter razvijanju samoupravnih in delegatskih odnosov.

Priznanje dobi tisti posameznik ali organizacija, ki je dosegel vidne uspehe na naslednjih področjih delovanja:

- uveljavljanje vloge socialistične zveze, naslednice Osvobodilne fronte slovenskega naroda;
- uveljavljanje delovnih ljudi in občanov pri samoupravnem odločanju na vseh ravneh in na vseh področjih ter uresničevanje demokratično sprejetih sklepov še posebej v zvezi z uveljavljanjem in razvijanjem delegatskega sistema;
- uveljavljanje pluralizma samoupravnih interesov v okviru socialistične zveze
- razvijanje socialistične samoupravne skupnosti in krepitev bratstva in enakopravnosti naših narodov in narodnosti;
- povezovanje interesov delovnih ljudi in občanov tudi v neformalnih oblikah delovanja, če so s tem bistveno prispevali k razreševanju zastavljenih vprašanj v okviru socialistične zveze;
- prispevek socialistične zveze na področju gospodarskega, družbenega in kulturnega razvoja naše skupnosti in na področju razvoja socializma po meri ljudi in uveljavljanja vzajemnosti, solidarnosti in humanih odnosov med ljudmi.

Srebrna priznanja bodo podeljena ob obletnici Osvobodilne fronte slovenskega naroda 27. aprila 1989. Bronasta priznanja bodo podelile krajevne konference SZDL ob krajevnih ali državnih praznikih.

Predloge za srebrna priznanja OF naj predlagatelji pošljejo Žiriji za priznanja OF pri OK SZDL Ljubljana Center, Kardeljeva 8, najkasneje do 15. januarja 1989.

ŽIRIJA ZA PRIZNANJA OF pri OK SZDL Ljubljana Center

KS Kolodvor

Proslava – Proslava ob dnevu republike je bila združena s podelitvijo bronastih priznanj Osvobodilne fronte slovenskega naroda. Dobili so jih Jernej Sušteršič, Zdravko Novotny, dr. Dušan Karba, Jože Potočar, Jože Stergar in Vera Peterca.

Novoletne prireditve – Kot vsako leto se bodo tudi letos srečali starejši krajani in sicer 28. decembra in si ob prijaznem kramljanju zaželeli srečo v novem letu. En teden prej pa so prišli na svoj račun najmlajši prebivalci krajevne skupnosti. Obiskal jih je dedek Mraz in jim prinesel tudi darila.

Dve seji – Sestalo se je predsedstvo krajevne konference SZDL. Razpravljalo je o poročilu za leto 1988 in o načrtih za leto 1989. Poseben poudarek so dali hišni samoupravi. Na seji sveta KS je tekla beseda o finančnem načrtu, ocenili pa so tudi varnostno politični položaj v krajevni skupnosti.

KS Prule

Dedek Mraz – Cicibanom od 3. do 6. leta starosti je dedek Mraz 19. decembra podaril igrico Pekarna Miš Maš v izvedbi dijakin srednje vzgojiteljske šole v Ljubljani. Cicibanom je bila igrica zelo všeč. Z dedkom Mrazom se bodo srečali na ulicah starega dela mesta.

Neurejeno parkiranje – Krajani že dalj časa negodujejo zaradi neurejenega parkiranja na Grudnovem nabrežju. To je postalo »divje« parkirišče za velik del tistih, ki gredo potem brez vozil nakupovat v mesto. Več reda in spoštovanja prometnih predpisov, voznikom teh vozil prav gotovo ne bi škodovalo.

Dotrajani most – Prulski most bo v prvem mesecu prihajajočega leta spet tema pogovorov na sejah samoupravnih organov KS. Dotrajan je in nefunkcionalno urejen. Rekonstrukcija bi bila nujno potrebna. O točnem datumu javne razprave bomo krajane obvestili v mesecu januarju.

SREČNO NOVO LETO 1989 ŽELIJO VSEM BRALCEM DOGOVOROV
Družbenopolitične organizacije in samoupravni organi
KS Prule

KS Tabor

Dedek Mraz tokrat drugače – dedek Mraz, ki je najmlajše krajane Tabora obiskal 26. decembra, je bil letos drugačen kot običajno. Tudi njegovega koša inflacija in pomanjkanje denarnih sredstev nista zaobšla. Zato malčkom ni razdeljeval daril, ampak jim je pripravil čajanko s čajem in dobrim pecivom.

Studijska srečanja že na polovici – Studijska srečanja, ki jih organizirata obe osnovni organizaciji ZK in komisija za informativno propagandno dejavnost pri KK SZDL, se uspešno odvijajo. Od napovedanih sedmih so bila že tri srečanja. Udeleženci so se seznanili s temami: družbena kriza in javno mnenje, odgovornost in naloge ZK pri uveljavljanju zakonitosti v družbi, SZDL kot vse ljudsko gibanje in fronta vseh organiziranih političnih sil. Srečanja so enkrat mesečno in 9. januarja bodo govorili o civilni družbi, nato pa še o ekološki zavesti in znanstveno tehnološki revoluciji.

Denar bodo razdelili socialno ogroženim – Na Taboru je že tradicija, da se ob zaključku leta srečajo aktivisti DPO in društve, si zaželejo sreče in uspehov v prihajajočem letu in se v prijetnem razpoloženju ob novoletni jelki praznovorijo tudi o opravljenem delu in načrtih za prihodnje. Vse DPO, društva in samoupravni organi so se letos zaradi izredne draginje in pomanjkanja sredstev odločili, da srečanja ne bo, denar, ki bi ga zanj porabili, pa bodo razdelili socialno ogroženim krajanom.

Borci že sprejeli delovni program – Prav gotovo je KO ZB NOV na Taboru med prvimi, ki je že pripravil delovni program za prihodnje leto. Ko so na seji v začetku decembra pregledali opravljeno delo, so ugotovili, da so zadane naloge zadovoljivo izpolnili kljub temu, da mnoge aktiviste že tarejo bolezen in starost. Menijo, da bi bilo treba metode dela organizacije posodobiti in se bolj povezovati z mladimi. Komisija za razvijanje in ohranjanje tradicij NOB je tudi opozorila na dejstvo, da praznik republike – 29. november v programih ljubljanske RTV ni dobil nikakršnega primernege obeležja. Svojega delegata so zadolžili, da na občinski konferenci ZB sproži to vprašanje in zahteva pojasnilo.

Javna razprava dala nekaj pobud – Javna razprava o osnutku družbenega dogovora o financiranju KS na območju ljubljanskih občin in o predlogu samoupravne organiziranosti SIS družbenih dejavnosti v Ljubljani je bila v KS Taboru dobro organizirana. Na zboru, ki ga je sklical in vodila KK SZDL, sta dobila podporo oba dokumenta. Ob družabnem dogovoru o financiranju KS so menili, da je potrebno pri udeležencih dogovora storiti določene napore, da bodo le-ti svoje obveznosti glede financiranja KS vgradili v svoje letne finančne načrte in jih tudi redno in vestno izpolnjevali. Zato predlagajo, da se dogovoru doda še en člen, ki naj zavezuje podpisnike da prevzemajo vsa materialna odgovornost za izpolnjevanje dogovora.

Tudi predlog samoupravne organiziranosti SIS družbenih dejavnosti v Ljubljani je dobil polno podporo. Prenove pa se je treba lotiti ne samo v ljubljanskih SIS družbenih dejavnosti, ampak tudi republiških, enako pa republiških DPS.

Novoletne čestitke – Svojih težkih in socialno šibkih invalidov se bo za novo leto spomnilo s novoletnimi čestitkami, denarno pomočjo in darilnimi paketi tudi društvo invalidov Tabor-Ledina. Tako bodo obiskali na domovih okoli 100 svojih članov, jim zaželeli srečno novo leto in zdravja.

Tudi RK se pridružuje organizacijam in društvom, ki na Taboru za novo leto obiskujejo starejše, bolne in socialno šibke. V teh dneh bodo obiskali 22 svojih članov in jim voščili srečno novo leto in jih obdarili.

Zadnje seje v letošnjem letu – V drugi polovici decembra načrtujejo samoupravni organi, DPO in društva svoje zadnje seje v letošnjem letu, na katerih pregledujejo opravljeno delo v tem in načrtujejo svoj program za prihodnje leto.

Tako namerava KK SZDL poleg tega organizirati še v tem mesecu tudi pogovor s sekretarjem RK SZDL Dušanom Semoličem, pripravlja pa tudi že predloge za podelitve srebrnih priznanj OF.

KS Nove Poljane

Dedek Mraz – V Domu medicinskih sester so imeli v četrtek, 22. decembra lutkovno predstavo za otroke. Obiskal jih je tudi dedek Mraz in jim podelil skromna darila.

Tovariško srečanje – V prostorih krajevne skupnosti so v ponedeljek 26. decembra priredili tovariško srečanje za aktiviste in vse, ki so kakorkoli prispevali k tovaranju krajevne skupnosti. Ob tej priložnosti so podelili bronasta priznanja Osvobodilne fronte za leto 1988.

Objava

Delovna skupnost krajevnih skupnosti občine Ljubljana Center, Židovska steza 2, Ljubljana na podlagi 8. člena pravilnika o delovnih razmerjih objavlja

PROSTA DELA IN NALOGE TAJNIKA KS

(za Krajevno skupnost Tabor) s polnim delovnim časom za nedoločen čas – reelekcija.

Pogoji so: srednja ali višja strokovna izobrazba, pet let delovnih izkušenj pri organiziranju samoupravnega sistema, delovanju družbenopolitičnih organizacij, organiziranju SLO in DS in poznavanju družbenoekonomskih in socialnih razmer v krajevni skupnosti.

Kandidati naj pošljejo pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju objavljenih pogojev v 8 dneh po objavi na naš naslov: Delovna skupnost krajevnih skupnosti občine Ljubljana Center, Židovska steza 2, Ljubljana – za razpisno komisijo.

O izbiri bomo kandidate obvestili v zakonitem roku.

DOGOVORI

Ustanovitelj in izdajatelj je Občinska konferenca SZDL Ljubljana Center.

Glasilo je leta 1979 dobilo srebrno priznanje Osvobodilne fronte slovenskega naroda.

Svet za časopisno in informativno dejavnost:

Vid Štampihar (predsednik), člani: Svit Arambašič, Lojze Cepuš, Niko Isajević (glavni in odgovorni urednik), Tone Kovacic, Zmaga Obšteter, Vesna Pfeifer, Irena Potrč (namestnica predsednika), Ksenija Preželj, Vili Pšeničny, Janko Rednak, Tatjana Pust, Tomaž Skale, Anica Žalik, Milja Košir.

Uredniški odbor: Lojze Cepuš, Matija Čož (tehnični urednik), Niko Isajević, Lili Kranjc, Aleša Meško, Jurij Popov, Ksenija Preželj, Tatjana Pust, Lojze Tršan.

Izhaja tritedensko in 15.000 izvodih. Rokopisov ne vračamo.

Uredništvo: Kardeljeva 8, p.p. 191. Tel.: 214-296, 223-510, 223-509. Žiro račun pri SDK Ljubljana 50101-678-47644, OK SZDL Ljubljana Center.

Tisk: ČGP »Delo«, Likozarjeva 1, Ljubljana. Glasilo prejema vse družine v občini brezplačno na domove.